

altres hi ha el *Malladar de la Penya Marcelo*). També EValor assenyala «*malladar*: mallada» a Castalla (c. 1950). *Amalladar* [1385, supra].

Mallà, V. *malla* i *mirar* *Mallada*, V. *malla* II (i I, i *malla*) *Malladera*, *malladissos*, *mallador(a)*, *mallaire*, V. *malla* *Mallal*, V. *malla* I *Mallaner*, V. *malla* II *Mallar*, V. *malla* *Malleabilitat*, *malleable*, *malleol*, V. *malla*

MALLERENGA o MARLLENGA, junt amb el fr. *mésange* i oc. *mesengo*, *merlenguino*, *miroulenço*, prové del francic *MEISINGA (cf. escand. ant. *meisingr*), diminutiu del germ. MEISA (així a-al. ant., *meise* en alemany, *māse* ags., *mes* suec); però les llengües del Migdia en fer-se seu el mot germànic el confongueren una mica amb MERLA (moixó que sovint hi relaciona el poble) fent-ne *mer(l)lenga*, transposat després en *mallerenga*. □ 1.ª doc.: 1805.

Belv.: «*mallerenga xica*: herreruelo», copiat pel Lab. 1840 afegint-hi que té «cua semblant a un martell de ferret» i algun altre detall; DAG. «*mallerenga* [-*enca*] ocell petit, cantaire, que es cria per bardisses i torrenteres; per extensió, persona xerraire: 'La fumuda *mallerenga* ja ho ha hagut d'anar a xerrar', cançó popular, Girona»; i els sinònims *titiarella* i *xixarella* (junt amb *primavera*) que hi afegeix fan precisament al·lusió al seu cant xerrotejant. Ja hi alludia Verdaguer (c. 1865) en les seves poesies «Jovenívoles»: «De terra arran, per les bardisses, / cercava 'ls nius d'escorredisses / merles --- / --- per vores de torrents / als reyetons, aucells festívols, / les *mallerengues* pels ombrívols / esbarzerars, y los mengívols / perdigots per les mates y salzerars crexents», *El Rabeig*, 8e (O. C., *Ilustr.* C. xxix, 189). «Encara guaita y se'n riu. Pse! la *mallerenga* ---», EmVilanova (*Entre Fam.*, 150).

Pertot arreu els comentadors glossen el seu petit cant incessant: «*marllengue*: auccell que segons el poble endevina el temps que farà durant l'any: aixís és que quan canta *totistiu* és senyal de que serà un any calurós y quan canta *totivern* mostra segura de que farà molta fret», nota presa pel meu pare, c. 1895, sens dubte dels seus parents pagesos de l'Empordà; d'ells sabia la curiosa cobla, que col·loca a *Pigmalió* (xxi, 291) per ambientar els boscos del Maresme: «En les pinedes de Moré la *merllenga*¹ es disputa una estona amb el cucut: Tu ets el cucut / i no fas sinó un ou, / jo sóc la *merllenga*, / no tinc sinó llenga / i en faig vuit o nou». Una versió una mica diferent que li trobo, i que deu ser la més pura (perquè és la que té més solta, per dir-ho així, escènica) diu: «—Jo sóc el cucut! / —I no fas sinó un ou! / —Tu ets la *merllenga*, / no tens sinó llenga! / —Pro en faig vuit o nou!».

Mələŕəŋgə és com ho tinc anotat en el Vallespir (La Menera, 1959) i a les muntanyes del Maresme.²⁵ «Aquesta tardor és tan assolada», em comentava un vell bosquerol amic, cap al cim del Montnegre (1981), «que avui en el sot cantava la *mələŕəŋgə*, com si ja tinguéssim la primavera»: vaig començar a recitar-li els primers versos de la cobla paterna i ell em corejava els

altres. És un ocelllet que crida l'atenció pels seus colors variats, que li deuen haver valgut a la «*mallerenga blava*» la denominació en grec *ποικιλλη* 'virolada' (nom científic *Poecile caeruleus* L., segons Serradell, *Sota Terra*, Cl. M. Tssa. I, 129).

En la Romània el mot és de les dues llengües del Nord i d'algun altre dialecte (no sembla haver existit en cast. ni it.), cosa que invita a endevinar que entre les llengües germàniques ens el degué furnir el francic.² En llengua d'oc el TdF (potser invitat pel francès) pren com a típica la forma *mesengo*, però afegint-hi variants amb *r*, més atansades a la forma catalana: *miroulenço*, *mourençlo*; i en gascò límitrof nostre hi ha *merlenguina* a la Vall d'Aran (Cor., *Voc.*, p. 84), «*merlenguino*: *mésange*» a Luixon (RLR XLVII, 117). *Mésange* ha estat la forma normal en francès des del S. XII.

Des de Diez (*Wb.*, 638) i Meyer-Lübke (*REW*₁, s. 5467) es coneix l'etimologia germànica, que també estava ja pressuposada per la típica terminació *-enga* *-INGA*. La forma general en germànic no té aqueixa terminació diminutiva (que escau molt a un tal moixó, cf. *m. xica* Belv. i Lab.), i és bastant comú a les diverses llengües de la família, des dels orígens: a-al. ant. *meisa*, al. *meise*, neerl. mj. *mēse*, ags. *māse* (que després s'altera en anglès com *coalmose* etc.), i també en suec i noruec; però el mot apareix com a diminutiu en esc. ant. *meisingr*, tan difós ja des d'antic, que apareix llatinitzat en fonts llatines, medievals és cert, però ben arcaiques: *mesenga* figura com a nom d'un ocell no precisat en el *Romuli Appendix*, 24 (*ALLG* III, 260) i *misinga* en el S. X (Kluge-M., s. v. *meise*).

A l'alteració de les consonants medials que ens mostren les formes catalanes i occitanes pogué contribuir alguna tendència al rotacisme (cf. *E. T. C.* I, 39, 63); però molt més degué actuar, i només això explica el tot, la influència del nom d'un altre ocell. No hi ha qüestió quan admetem que un nom d'ocell vingui de llengües germàniques, que havien de furnir-nos-en molts, essent tan preocupats per aquest ordre de coses els qui les parlaven; com ens ho vivifica la pintura tradicional del cavaller germanitzant, típica en els nostres vells romancistes, observador constant de les aus i de llur vol, d'on ens han quedat tantes encarnacions lexicals com *OLIBA*, *GUATLLA*, gall.-port. *laverca* 'alosa' (i no parlem de les de presa, on hi ha quasi exclusiva: *GAVILAN*, *ESPARVER*, *FALCÓ*, *ESMERLA*, *AGRÓ* etc.).

Però per fort que fos era un corrent lingüístic foraster en el Sud, que quan arribava al Mediterrani, havia d'unificar-se amb el fons indígena; i en aquest topava amb el nom de la merla, ocell amb el nom del qual va tenir des d'antic múltiples contactes: una base ben germanívola de la del nom germànic MEISA, si bé prolongada amb sufix, *MEISALKĀ, va donar el nom cèltic de la merla (ky. *mwyalch* etc.), i no podria jo creure que la base *MESLA o *AMESL-, que ha donat el nom de la merla, comú al ll. *merula* i al germ. *amsel*, *amustō*- (Suolahti, *Altgerm. Vogelnamen*, 54ss.), en fos gaire independent.